Департамент культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека
Регіональний центр інформації «Харківщина»

Архітектура – подорож у часі

1 липня - День архітектури України

Матеріали до дня інформації
підготувала І.М.Мавродієва

Харків 2021

1-го липня своє професійне свято відзначають архітектори України та цінителі архітектурних шедеврів.

В указі Президента України № 456/95 від 17 червня 1995 року йдеться: «Встановити День архітектури України, який відзначати щорічно 1 липня – у Всесвітній день архітектури». В наступному, 1996 році, Міжнародний союз архітекторів (МСА) прийняв рішення перенести «Всесвітній день архітектури» на перший понеділок жовтня – на день, коли під патронажем ООН відзначається Всесвітній день житла. Українська влада не стала переносити свято і залишила 1 липня Днем архітектури України.

Будівництво відноситься до найбільш стародавніх видів людської діяльності, а це означає, що вже багато тисячоліть тому закладалися основи всього подальшого розвитку архітектури. В Україні налічується близько 14 тисяч пам'яток архітектури, 46 великих історичних культурних заповідників і понад 1000 об'єктів паркового мистецтва.

Окремі будівлі і їх ансамблі, площі та проспекти, парки і стадіони, селища і цілі міста – їх краса здатна викликати у глядачів певні почуття і настрої. Саме це робить архітектуру Мистецтвом!

1 липня – це не тільки привід привітати знайомих архітекторів, але й відмінна можливість доторкнутися до скарбів історико-архітектурної спадщини.

З метою детальнішого ознайомлення з літературою даної тематики в рамках Дня інформації організовано й представлено:

– *книжково-інформаційну виставку*, присвячену архітектурі м. Харкова і області «Архітектурна симфонія Харківщини»;

– *перегляд літератури* «Історико-архітектурна спадщина і сучасний розвиток архітектури» за розділами:

1. «Шедеври світової архітектури в харківських виданнях»,
2. «Архітектурне багатство України»,
3. «Кам'яний літопис Харківщини».

До уваги користувачів представлено альбоми, підручники, довідники, монографічні дослідження та журнальні статті з фонду ХОУНБ.

Для пошуку інших видань радимо скористатися електронними ресурсами бібліотеки та традиційними картковими каталогами.

На додаток пропонуємо ознайомитися з пам'ятниками відомим письменникам, поетам та літературним персонажам, які прикрашають наше місто.

Ми вітаємо архітекторів України з їх професійним святом!

Архітектурна симфонія Харківщини
(Книжково-інформаційна виставка)

Х12.1 К28 Касьянов А.М. Харьков : архит.-ист. очерк / А.М.Касьянов ; Академия архитектуры Украинской ССР. – Киев : Изд-во академии архитектуры УССР, 1955. – 107 с.

12.1 К29 Каталог объединенных сведений о документах академика архитектуры А.Н.Бекетова в составе фондов государственных архивов, музеев, учреждений Украины, семейном архиве Бекетовых. 1885–1941 гг. / авт.-сост. Е.В.Балышева. – Харьков, 2002. – 84 с.

12.1 К82 Крижановская Н.Я. Принципы гуманизации архитектурно-градостроительной инфраструктуры в крупнейших городах Украины (на примере города Харькова) : монография / Н.Я.Крижановская, М.А.Вотинов ; Харьков нац. ун-т гор. хоз-ва им. А.Н.Бекетова. – Харьков : ХНУГХ, 2016. – 186 с.

12.1 Л42 Лейбфрейд А.Ю. Архитекторы-евреи в Харькове : очерк / А.Ю.Лейбфрейд. – Харьков : Каравелла, 2002. – 31 с.

12.1 Л42 Лейбфрейд А.Ю. Харьков. От крепости до столицы: заметки о старом городе / А.Ю.Лейбфрейд, Ю.Ю.Полякова. – Харьков : Фолио, 2004. – 335 с.

12.1 Н72 Новгородов В.Е. Золотой венец старого Харькова: Успенский собор – памятник архитектуры XVIII века : ист.-архит. очерк / В.Е.Новгородов. – Харьков : Прапор, 1990. – 48 с.

12.1 П18 Парамонов А.Ф. Истоки каменной храмовой архитектуры Слободской Украины / А.Парамонов, А.Парийский. – Харьков : Харьков. частн. музей город. усадьбы, 2012. – 234 с.

12.1 П18 Парамонов А.Ф. История улицы Университетской / А.Ф.Парамонов. – Харьков : Тип. «Мадрид», 2016. – 64 с.

12.1 С77 Старый Харьков : комплект открыток / авт. текста А.Ю.Лейбфрейд ; сост. А.Ткачев. – Харьков, 1993.

12.1 С91 Сушко В.А. Українська народна архітектура Слобожанщини : інформ. посіб. / В.А.Сушко, В.П.Чугаєва ; Голов. упр. освіти і науки Харків. обл. станція юних туристів. – Харків : СтильИздат, 2006. – 51 с.

12.1 Т46 Тиц А.А. Харьков : архит.-ист. очерк / А.А.Тиц. – Киев : Будівельник, 1983. – 232 с.

12.1 Х23 Харьков вчера, сегодня, завтра : [архит.-ист. альбом] / Ю.М.Шкодовский, И.Н.Лаврентьев, А.Ю.Лейбфрейд, Ю.Ю.Полякова. – 2-е изд., испр. и доп. – Харьков : Фолио, 2002. – 207 с.

12.1 Ч-46 Черкасова Е. Архитектурная культура региона / Е.Черкасова. – Харьков : Форт, 2010. – 123 с.

Історико-архітектурна спадщина і сучасний розвиток архітектури

(Перегляд літератури)

1. Шедеври світової архітектури в Харківських виданнях

85.11 А12 Аалтонен Г. Історія архітектури: найвідоміші споруди всіх часів : [пер. з англ.] / Г.Аалтонен. – Харків : Фактор, 2012. – 256 с.

85.11 В19 Васильева Е.К. 100 знаменитых памятников архитектуры : науч.-поп. лит. / Е.К.Васильева, Ю.С.Пернатьев. – Харьков : Фолио, 2005. – 511 с.

85.11 В25 Вдовицька О.В. Архітектура й мистецтво східного середньовіччя: Візантія, Київська Русь, арабські країни : навч. посіб. / О.В.Вдовицька ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 135 с.

85.11 З45 Згурская М.П. Архитектурные стили / М.П.Згурская, Н.Е.Лавриненко. – Харьков : Фолио, 2013. – 153 с.

85.11 К64 Конопльова О.В. Мистецтво, архітектура та містобудування Західної Європи доби Відродження : навч. посіб. для студентів архіт. спеціальностей вищ. навч. закл. / О.В.Конопльова ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2013. – 169 с.

72 К96 Кушнер М. Майбутнє архітектури. 100 дивовижних будівель : [пер. з англ.] / М.Кушнер. – Харків : Віват, 2018. – 159 с.

85.11 П99 50 знаменитых городов мира : науч.-поп. лит. / В.Скляренко, Я.Батий, Т.Иовлева, О.Исаенко. – Харьков : Фолио, 2004. – 509 с.

72 Т13 Таверньє С. Дива архітектури : [атлас для дітей дошк. віку: пер. з фр.] / С.Таверньє, О.Веріль. – Харків : Ранок, 2018. – 45 с.

85.11 Ш95 Шубович С.А. Мифопоэтический феномен архитектурной среды : монография / С.А.Шубович ; Харьков. нац. акад. гор. хоз-ва. – Харьков : ХНАГХ, 2012. – 177 с.

2. Архітектурне багатство України

63.3(4УКР) В39	Вечерський В.В. Гетьманські столиці України / В.В.Вечерський. – Київ : Наш час, 2010. – 318 с.
85.11 В39	Вечерський В.В. Українська дерев’яна архітектура = Ukrainian wooden architecture / В.В.Вечерський. – Київ : Балтія-Друк, [201–]. – 119 с.
85.11 Г56	Гнідець Р.Б. Архітектура українських церков. Конструкція і форма : навч. посіб. для студ. напряму 1201 «Архітектура» / Р.Б.Гнідець ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2007. – 139 с.
85.11 Г77	Грані світу. Україна – Японія: дерев'яна архітектура : [альбом / текст, фото Г.Шевцової; передм., наук. ред. Т.Сакураї]. – Київ : Грані-Т, 2006. – 150 с.
63.5 Д18	Данилюк А.Г. Давня архітектура українського села : етногр. нарис / А.Г.Данилюк. – Київ : Техніка, 2008. – 254 с.
85.118 Д36	Дерлеменко Є.А. Парки України : фотоальбом / Є.А.Дерлеменко. – Київ : Балтія-Друк, 2008. – 271 с.
85.11 Е78	Ерофалов-Пилипчак Б. Архитектура имперского Киева / Б.Ерофалов-Пилипчак. – Київ : А.С.С. : НДІТІАМ, 2000. – 192 с.
63.3(4УКР) К38	Київ: історія, архітектура, традиції : [пер. з рос. / уклад. : О.М.Друг, Ю.Ференцева]. – Київ : Балтія-Друк, 2016. – 103 с.
94(477) Н40	Невідома Україна. Унікальні місця та споруди / [уклад. С.Вербич]. – Київ : Арій, 2020. – 271 с.
85.14 Н62	Нікітенко Н.М. Бароко Софії Київської / Н.М.Нікітенко. – Київ : Либідь, 2015. – 271 с.
85.11 С47	Олег Слепцов: архитектор, художник, музыкант [изоматериал] : альбом-монография / Укр. акад. архитектуры, Науч.-проект. архит. бюро ЛИЦЕНЗиАРХ ; [редкол.: М.Е.Гуйда и др]. – Киев : Издат. дом А+С, 2008. – 321 с.
85.11 П18	Парамонов А.Ф. Истоки каменной храмовой архитектуры Слободской Украины : монография / А.Ф.Парамонов, А.Парийский. – Харьков : Харьков. частн. музей гор. усадьбы, 2012. – 234 с.
72(477) П75	Прибєга Л. Дерев’яні церкви України / Л.Прибєга. – Київ : Мистецтво, 2020. – 191 с.
85.113(4УКР) С91	Сушко В.А. Українська народна архітектура Слобожанщини : інформ. посіб. / В.А.Сушко, В.П.Чугаєва ; Голов. упр. освіти і науки Харків. обл. держ. адмін., Харків. обл. станція юних туристів. – Харків : СтильИздат, 2006. – 51 с.

72
Т19 Таранушенко С.А. Архітектура урядових будівель Гетьманщини XVIII ст. / С.А.Таранушенко. – Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2013. – 147 с.

72
Т19 Таранушенко С.А. Вітряки : [фотоальбом] / С.А.Таранушенко ; [передм. В.Маслійчука] ; Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т рукопису. – Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2010. – 101 с.

72(477)
Т19 Таранушенко С.А. Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України / С.А.Таранушенко. – Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2012. – 650 с.

63.5
Т19 Таранушенко С.А. Житло старої Слобожанщини : [фотоальбом] / С.А.Таранушенко ; [передм. А.Парамонова] ; Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т рукопису. – Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2011. – 195 с.

85.113(4УКР)
Т19 Таранушенко С.А. Народні елементи в монументальній мурованій архітектурі Слобідської України XVII-XVIII ст. : [фотоальбом] / С.А.Таранушенко ; Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т рукопису. – Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2011. – 86 с.

72.03(477)
Т19 Таранушенко С.А. Пам'ятки архітектури Слобідської України : [фотоальбом] / С.А.Таранушенко ; [передм. А.Парамонова] ; Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т рукопису. – Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2011. – 223 с.

85.11
У51 Ульяновський В.І. Диво й дива київського Володимирського собору / В.І.Ульяновський. – Київ : Либідь, 2016. – 430 с.

72(477)
Ч-44 Чепелик В.В. Бесіди про українську архітектуру / В.В.Чепелик ; за заг. ред. А.О.Пучкова ; [Ін-т пробл. сучас. мистецтва]. – Київ : Фенікс, 2013. – 223 с.

85.113(4УКР)
Ч-48 Черкасова Е. Архитектурная культура региона : монография / Е.Черкасова. – Харьков : Форт, 2010. – 123 с.

* * *

Арсенян М. Андріївська церква в контексті барокових зразків / М.Арсенян // Пам'ятки України. Нац. спадщина. – 2019. – № 2-3. – С. 52-57.

Голубкина А. Столичный архитектор : [о заслуженном архитекторе УССР В.Е.Ладном] / А.Голубкина // Зеркало недели. – 2019. – 26 апр.-10 мая. – С. 15.

Іванченко І. Кловський палац: погляд крізь віки : [старовин. палац XYIII ст. у Києві] / І.Іванченко // Пам'ятки України. Нац. спадщина. – 2018. – № 1-2. – С. 19-27.

Кальницкий М. «Некрасивое здание сидит посреди площади…» : многие новые здания, памятники и аллеи, ставшие впоследствии визитной карточкой Киева… / М.Кальницкий // Факты и комментарии. – 2019. – 27 июн.-3 июля. – С. 29.

Клименко В. Невідома нам Академія Київська: що доводять малюнки Вестерфельда : [архіт. середньовіч. Києва] / В.Клименко // День. – 2018. – 30 серп. – С. 6.

Ламонова О. «Дерев'яні церкви України»: офорти Юлії Майстренко-Вакуленко / О.Ламонова // Культура і життя. – 2020. – 29 трав. – С. 12-13.

Люта Т. Воздвиженська VS Андріївська церква в Києві / Т.Люта // Пам'ятки України. Нац. спадщина. – 2019. – № 2-3. – С. 8-13.

Мазур В. Андреевская церковь. Сто лет мучений / В.Мазур // Зеркало недели. – 2018. – 28 апр.-14 мая. – С. 15.

Нетудихаткін І. Міфи та легенди Андріївської церкви. Генеза та критика в історіографії / І.Нетудихаткін // Пам'ятки України. Нац. спадщина. – 2019. – № 2-3. – С. 14-83.

Рабчевська Л. Династії зодчих України / Л.Рабчевська // Культура і життя. – 2020. – 13 листоп. – С. 112-13.

Тарчевська К. Собор Успіння Пресвятої Богородиці : [історія храму Києво-Печер. лаври, який не пережив страшні події XX ст.] / К.Тарчевська // Укр. культура . – 2018. – № 4. – С. 30-62.

Фіцич Н. Замок Блуа: стилі та долі / Н.Фіцич // Міжнар. туризм. – 2010. – № 34. – С. 35-45.

Янченко Л. Надпрестольна сінь – різьблена пластика XVШ ст. / Л.Янченко // Пам'ятки України. Нац. спадщина. – 2019. – № 2-3. – С. 34-39.

3. Кам'яний літопис Харківщини

85.11
Л42 Лейбфрейд А.Ю. Харьков от крепости до столицы : заметки о старом городе / А.Ю.Лейбфрейд, Ю.Ю.Полякова. – Харьков : Фолио, 2004. – 335 с.

91:75.81
(4Укр-4Хар) Пам'ятки архітектури та містобудування // Туризм на Харківщині. Природно-рекреаційні ресурси та історико-культурний потенціал регіону : бібліогр. путівник : Ч. 2 /

Департамент культури і туризму Харків. облдержадмін., Харків обл. універс. наук. б-ка; уклад. Н.І.Грайворонська, Л.М.Конопля. – Харків, 2015. – С. 201-209.

72 Р64 — Розенфельд М.И. Фасады. Харьков = Façades. Kharkiv / М.И.Розенфельд. – Харьков : АССА, 2017. – 117 с.

85.11 С95 — Сысоева В.В. Архитектурный ландшафт города : монография / В.В.Сысоева ; Харьков. нац. ун-т гор. хоз-ва им. А.Н.Бекетова. – Харьков : ХНУГХ, 2015. – 157 с.

94(477) Т19 — Таранушенко С.А. Старі хати Харкова : [фотоальбом] / С.А.Таранушенко ; [передм. А.Парамонова] ; Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського, Ін-т рукопису. - Харків : Харків. приват. музей міськ. садиби, 2010. – 168 с.

85.11 Х21 — Харків = Харьков = Kharkiv : фотоальбом / [авт. тексту А.М.Миколюк ; фот. В.Бисов та ін. ; авт. іст. нарису С.Посохов]. – 2-ге вид. – Харків : Золоті сторінки, 2013. – 142 с.

72(477) Х21 — Харків = Харьков = Kharkiv : фотоальбом / [авт. тексту А.М.Миколюк ; авт. іст. нарису С.Посохов ; фото О.Алєксєєва та ін.]. – 4-те вид., допов. – Харків : Золоті сторінки, 2018. – 138 с.

72(477) Х21 — Харків – столиця конструктивізму. 1923–1934 = Kharkiv – the Capital of Constructivism. 1923–1934 : [фотоальбом]. – Харків : Дім Реклами, 2019. – 179 с.

63.3(4УКР) Х21 — Харків. Історія. Архітектура. Культура = Харьков. История. Архитектура. Культура = Kharkiv. History. Architecture.Culture : [довід. вид.]. – Харків : Золоті сторінки, 2011. – 511 с.

85.11 Х23 — Харьков. Сегодня = Kharkov. The present day : [фотоальбом / сост. Г.Михайлов, В.Бысов, М.Рябчинская]. – Харьков : Дом Рекламы, 2015. – 74 с.

26.89 Ш95 — Шудрик І.О. Наталівка – перлина Слобожанщини / І.О.Шудрик. – Харків : Майдан, 2008. – 144 с.

85.11 Я93 — Яцина О.А. Архітектурна симфонія Харкова : [фотоальбом] / О.А.Яцина ; [фото В.Мадієвського, О.А.Яцини]. – Харків : Колорит, 2008. – 175 с.

72 Я93 — Яцина О.А. Старовинний Харків: історія, житло, архітектура : [кн.-альбом] / О.А.Яцина ; [авт. передм. В.Завершинський]. – Харків : Раритети України, 2018. – 183 с.

Пам’ятники і скульптури в м. Харкові, присвячені письменникам, поетам та літературним персонажам

Пам’ятник поетесі Анні Ахматовій створено у 2001 р. До 2005 р. пам’ятник стояв у дворі приватного будинку. Потім був перенесений в Сад скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Автор пам’ятника – скульптор Володимир Кочмар.

Пам’ятник письменнику Михайлу Булгакову встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Письменника зображено на лавці разом із котом Бегемотом, персонажем роману «Майстер і Маргарита». Автор пам’ятника – скульптор Артем Самойленко.

Пам’ятники персонажам повісті Михайла Булгакова «Собаче серце» професору Преображенському і Поліграфу Шарикову встановлені у 2009 р. біля входу в ресторан «Шарикоff» на вул. Квітки-Основ'яненка, 12.

Пам’ятник російському письменнику і поету Івану Буніну встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Іван Бунін жив у Харкові в 1889 р., працював в Земській управі.

Пам’ятник поету Максиміліану Волошину встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18).

Бронзове погруддя Миколи Гоголя встановлений у 1909 р. на Театральному майдані навпроти Харківського державного академічного українського театру ім. Т.Г.Шевченка. Автор – скульптор Борис Едуардс.

Пам’ятник українському письменнику Павлу Грабовському відкрито у 1996 р. на території Харківського університету Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба. Автори пам’ятника – скульптор О.Фоменко і архітектор Н.Фоменко.

Пам’ятник ректору Імператорського Харківського університету, педагогу та письменнику Петру Гулак-Артемовському встановлено в Саду ім. Т.Г.Шевченка у 2017 р. Автори проекту – Олександр Рідний та Сергій Чечельницький.

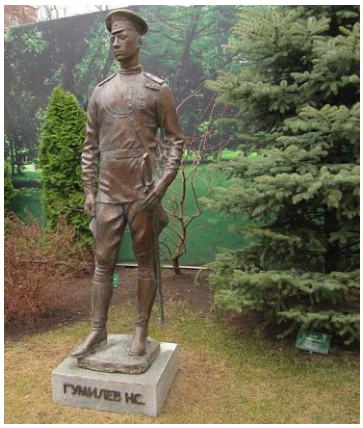

Пам’ятник російському поету Миколі Гумільову в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Автор пам'ятника – скульптор Володимир Кочмар.

Пам’ятник російському письменнику Федору Достоєвському встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Автор пам'ятника – скульптор Володимир Кочмар.

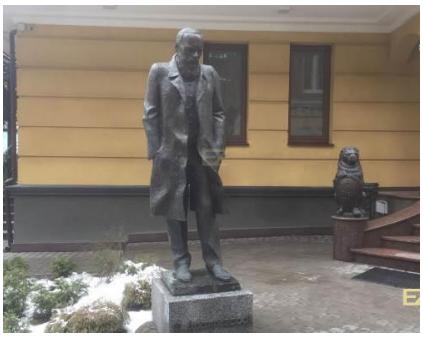

Пам’ятник поету Сергію Єсеніну встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Сергій Єсенін виступав у Харкові у 1920 р.

Пам’ятник письменнику, драматургу, перекладачу Михайлу Зощенко встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18) у 2019 р.

Пам'ятники персонажам роману Ільфа і Петрова «Дванадцять стільців» Кісі Вороб’янінову (відкритий у 2003 р.) і Остапу Бендеру (відкритий у 2005 р.) біля кафе на вул. Ярослава Мудрого, 21. Автор – скульптор Ельденіз Курбанов.

Пам’ятник персонажу роману Ільфа і Петрова «Дванадцять стільців» Еллочці-людоїдочці відкрито у 2006 р. біля кафе «Ріо» на вулиці Ярослава Мудрого. Автор – Катіба Мамедов.

Пам’ятник персонажу роману Ільфа і Петрова «Дванадцять стільців» отцю Федору відкрито у 2001 р. до Дня залізничника на платформі Південного вокзалу. Автор – Олександр Табатчіков.

Другий пам’ятник персонажу роману «Дванадцять стільців» Кісі Вороб’янінову відкрито у 2016 р. на вулиці Ярослава Мудрого 21. Автор скульптури – Катиб Мамедов

Пам’ятник українському письменнику Григорію Квітці-Основ’яненко встановлено у 1993 р. Автори – скульптор С.А.Якубович і архітектор Ю.М.Шкодовський.

Пам’ятник класику української літератури М.М.Коцюбинському встановлено в 1957 р. Автори – скульптор М.Рябінін і архітектор А.Алло.

Пам’ятник поету Володимиру Маяковському встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18) у 2014 р. Автор скульптури – Сейфаддін Гурбанов. У Харкові Володимир Маяковський виступав неодноразово – з 1913 по 1929 рр.

Погруддя радянського письменника Миколи Островського встановлено по вул. Чернишевського, 15. Автор – скульптор Я.І.Жуковська.

Бронзове погруддя поета і письменника Бориса Пастернака встановлено в Саду скульптур (вул. Максиміліанівська, 18). Автор пам'ятника – скульптор Сейфаддін Гурбанов.

Погруддя російського поета А.С.Пушкіна встановлено в 1904 р. на майдані Поезії. Це найстаріший пам’ятник міста. Автор – скульптор Борис Едуардс.

Бронзова скульптура українського філософа і письменника Григорія Сковороди була встановлена у 1992 р. поблизу Історичного музею на території Покровського скверу. Автор – Іван Кавалерідзе.

Пам’ятник українському письменнику Миколі Хвильовому встановлено на його символічній могилі у Молодіжному парку (колишнє міське кладовище). Пам’ятник відкрито у 1995 р.

Пам’ятник письменнику Ернесту Хемінгуею (єдиний в Україні) встановлений у 2012 р. на вул. Свободи, 8. Скульптори – Олександр Шамрай та Єлізавета Варлакова.

Пам’ятник українському поету, письменнику, художнику і мислителю Тарасу Григоровичу Шевченку відкрито у 1935 р. Монумент розташований в центрі Харкова – в Саду імені Т.Г. Шевченка.

Автори пам’ятника – скульптор Матвій Манізер і архітектор Йосип Лангбард.

Фотоматеріали взяті з інтернетресурсів